

JEWELRY DESIGN FROM THE UNIQUE OF EASTERN LANNA PATTERNS

การออกแบบเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออก

Wimalin Santajit^{1*} วิมลสิน สันตจิต^{1*} Thanakit Jaisuda² ธนกฤต ใจสุตา²

Dawan Madlee³ ดาวรรณ หมัดหลี่³

Abstract

Background and Objectives: This research aimed to study and analyze the identity of Eastern Lanna patterns found in Chiang Rai, Phayao, Phrae, and Nan Provinces, and to integrate the analytical results into the creative jewelry design process in the fundamental course of jewelry design.

Methods: This study employed qualitative and quasi-quantitative research methods. The population and sample consisted of 12 first-year undergraduate students who were assigned into four groups of three through simple random sampling. Data were collected through documentary research, expert interviews, in-depth content analysis, and evaluation of jewelry design drafts by three experts. Each group studied and designed jewelry from ancient monuments representing different provinces.

Key Findings: The findings revealed that the patterns shared similarities, particularly floral motifs, flame-like patterns, and mythical animals, all reflecting Buddhist influences and local cultural beliefs. The evaluation of the jewelry design drafts yielded an overall mean score of 4.11 with a standard deviation of 0.51, indicating a high degree of design suitability. Regarding learning achievement, the overall mean score before the integration was 3.39 (SD = 0.69), which increased to 4.42 (SD = 0.44) after the integration. The learning outcomes of all four groups improved at comparable levels, with post-integration scores consistently higher than pre-integration scores.

Implications of the Study: This demonstrated that students developed greater knowledge, skills, and creativity, as evidenced by a significantly higher overall average score after the integration process.

Conclusions and Future Study: In conclusion, integrating cultural capital into classroom instruction effectively enhanced students' jewelry design competencies and fostered their awareness of preserving cultural identity.

Research Article

Received: 25 February 2025

Revised: 4 August 2025

Accepted: 14 August 2025

** Corresponding author*

email: wimalin.s@rbru.ac.th

How to cite:

Santajit, W., Jaisuda, T., & Madlee, D. (2025).

Jewelry design from the unique of eastern Lanna patterns. *Fine Arts Journal: Srinakharinwirot University*, 29(2), 73-92.

Keywords: Identity; Pattern; Eastern Lanna; Jewelry

คำสำคัญ: เอกลักษณ์; ลวดลาย; ล้านนาตะวันออก; เครื่องประดับ

¹ Faculty of Industrial Technology, Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand

¹ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

² Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, Thailand

² คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ Faculty of Gems, Burapha University, Chanthaburi Campus, Thailand

³ คณะอัญมณี มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลาย ล้านนาตะวันออกในจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน และบูรณาการผลการวิเคราะห์สู่ การออกแบบเครื่องประดับเชิงสร้างสรรค์ในรายวิชาพื้นฐานการออกแบบเครื่องประดับ

วิธีการศึกษา: การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและกึ่งเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 12 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน โดยสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ศึกษาข้อมูลจากงานวิจัย สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์เนื้อหา เชิงลึก และประเมินแบบร่างเครื่องประดับโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยแต่ละกลุ่มศึกษาและ ออกแบบจากลวดลายโบราณสถานตัวแทนจังหวัดต่าง ๆ

ผลการศึกษาที่สำคัญ: ผลการวิจัยพบว่า ลวดลายที่พบมีความคล้ายคลึงกัน ได้แก่ ลายพรรณ พฤษภา ลายกระหนก และลายสัตว์ในวรรณคดี ซึ่งสะท้อนอิทธิพลทางพุทธศาสนาและวัฒนธรรม ท้องถิ่น ผลการประเมินการออกแบบมีค่าเฉลี่ยรวมของทั้ง 4 จังหวัด เท่ากับ 4.11 ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.51 อยู่ในระดับความเหมาะสมมาก ผลการบูรณาการประเมินจากผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน พบว่าค่าเฉลี่ยรวมก่อนการบูรณาการเท่ากับ 3.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 และค่าเฉลี่ย รวมหลังการบูรณาการเท่ากับ 4.42 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของทั้ง 4 กลุ่มเพิ่มขึ้นในระดับใกล้เคียงกัน

นัยสำคัญของการศึกษา: ผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกกลุ่ม แสดงให้เห็นว่านักศึกษา มีความรู้ ทักษะ และความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังการบูรณาการ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมหลังเรียนสูง ขึ้นอย่างชัดเจน

สรุปผลและแนวทางการศึกษาในอนาคต: สรุปได้ว่าการบูรณาการทุนทางวัฒนธรรมในชั้นเรียน สามารถพัฒนาทักษะการออกแบบเครื่องประดับ และเสริมสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. บทนำ

พื้นที่ล้านนาตะวันออกหรือกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนประกอบไปด้วยจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ศิลปกรรม ประเพณี และสถาปัตยกรรมที่ปรากฏในภูมิภาคนี้ล้วนสะท้อนถึงภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ร่วมกันของชาวล้านนาตะวันออก โดยเฉพาะลวดลายดั้งเดิมที่ปรากฏบนโบราณสถาน วัดวาอาราม และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นศิลปะที่งดงามและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม รวมไปถึงประวัติศาสตร์และโบราณคดี (พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ, 2557, น. 11-14)

ลวดลายล้านนาตะวันออกเป็นแหล่งแรงบันดาลใจสำคัญในการออกแบบเครื่องประดับเชิงสร้างสรรค์ในยุคปัจจุบัน องค์ความรู้ด้านลวดลายพื้นถิ่นผสมผสานเข้ากับนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการออกแบบ ช่วยเพิ่มมูลค่าและสร้างเอกลักษณ์ให้กับผลงาน ตอบสนองความต้องการผู้บริโภคที่ต้องการผลิตภัณฑ์ซึ่งมีเรื่องราวและแฝงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด เพิ่มทางเลือกในการประดับตกแต่งร่างกายด้วยเครื่องประดับที่สร้างสรรค์ในรูปแบบต่าง ๆ (ภาณุพงศ์ จงขานสิทธิ, 2564, น. 308-329)

เครื่องประดับที่ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายล้านนาตะวันออก จึงไม่เพียงแต่เป็นสินค้าที่มีความงดงาม หากยังเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงมรดกทางวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตร่วมสมัยในปัจจุบัน ที่ทำให้ผู้คนได้มีโอกาสเรียนรู้และบริโภคเครื่องประดับ รวมถึงรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมได้แพร่หลายมากขึ้น

การนำทุนทางวัฒนธรรมมาบูรณาการในชั้นเรียน ช่วยให้นักศึกษาได้ศึกษา วิเคราะห์ และพัฒนาแนวทางการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์ลวดลายพื้นถิ่น นักศึกษาจะได้เรียนรู้และเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมควบคู่กับทักษะการออกแบบ กระบวนการนี้ไม่เพียงแต่เสริมสร้างทักษะด้านการออกแบบให้แก่นักศึกษา แต่ยังสร้างทัศนคติที่ตระหนักถึงคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับที่มีเอกลักษณ์ (พระมหาประยูร ปยุตโต, พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ และวรกฤต เกื่อนช้าง, 2564, น. 330-332) และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในการออกแบบที่หลากหลายมากขึ้น ช่วยกระตุ้นให้เกิดแนวทางการออกแบบใหม่ที่สะท้อนการสร้างสรรคจากเอกลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรม และสามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้อย่างยั่งยืน (ธนกฤต ใจสุตา, 2564, น. 35-36)

การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการนำลวดลายล้านนาตะวันออกมาเป็นแนวทางออกแบบเครื่องประดับ พร้อมบูรณาการองค์ความรู้จากงานวิจัยสู่การจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะการออกแบบเชิงสร้างสรรค์และการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมของนักศึกษา

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออกในจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน

2.2 เพื่อสร้างสรรค์เครื่องประดับจากเอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออก โดยบูรณาการในชั้นเรียน

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 **ขอบเขตด้านเนื้อหา:** งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาและวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออก เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องประดับ โดยบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้เข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน

3.2 **ขอบเขตด้านพื้นที่:** มุ่งเน้นการศึกษาลวดลายจากโบราณสถานล้านนาตะวันออกใน 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน โดยคัดเลือกกลุ่มโบราณสถานที่เป็นตัวแทนจังหวัดละ 3 แห่ง จากนั้นนำโบราณสถานที่ได้รับคะแนนประเมินจากผู้เชี่ยวชาญสูงสุดมาวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลาย เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบูรณาการองค์ความรู้จากการวิจัยเข้าสู่การเรียนการสอน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การออกแบบเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออก” มีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัย โดยแบ่งตามจุดประสงค์ของงานวิจัย ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยศึกษารวบรวมเอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออกใน 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจงจังหวัดละ 5 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มโบราณสถานที่เป็นตัวแทนจังหวัดละ 3 แห่ง จากนั้นนำโบราณสถานที่ได้รับคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญมากที่สุดมาวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลาย และลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับลวดลายที่ปรากฏ โดยศึกษาและวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้ 1) ลักษณะของลวดลายที่พบ 2) โครงสร้างและองค์ประกอบของลวดลาย และ 3) อิทธิพล ความหมายเชิงสัญลักษณ์ และความเชื่อ

4.2 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออกมาเป็นแนวทางในการออกแบบเครื่องประดับ โดยบูรณาการในรายวิชาพื้นฐานการออกแบบเครื่องประดับ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 จำนวน 12 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากนั้นแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน โดยจัดแบ่งตามความสมัครใจและความสนใจในจังหวัดที่ศึกษา แต่ละกลุ่มได้รับข้อมูลเอกสารและภาพลวดลายล้านนาตะวันออกของจังหวัดที่รับผิดชอบ รวมทั้งได้รับแนวทางการออกแบบเชิงสร้างสรรค์และแนวคิดหลังสมัยใหม่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแบบร่าง

4.3 วิธีการดำเนินการสร้างสรรค์ในการออกแบบและบูรณาการในการเรียนการสอน นักศึกษาทุกกลุ่มได้ร่วมกันวิเคราะห์อัตลักษณ์ลวดลายจากข้อมูลที่ผู้วิจัยจัดเตรียมไว้ โดยศึกษาลักษณะ โครงสร้าง และความหมายเชิงสัญลักษณ์ของลวดลาย แล้ววิเคราะห์ออกมาในรูปแบบผังมโนทัศน์ พร้อมอภิปรายร่วมกับผู้วิจัยเพื่อพัฒนาความเข้าใจ จากนั้นได้ออกแบบแบบร่างเครื่องประดับจังหวัดละ 3 แบบ รวมทั้งหมด 12 แบบร่าง ในกระบวนการบูรณาการได้จัดกิจกรรมอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปรับปรุงแบบร่างก่อนนำเสนอ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามความเชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมและการออกแบบ ได้ทำการประเมินโดยใช้เกณฑ์ 5 ระดับ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมกับประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการบูรณาการ

5. ประโยชน์ของการวิจัย

5.1 งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับเอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออกในจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน โดยสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการศึกษา อนุรักษ์ และเผยแพร่คุณค่าด้านศิลปหัตถกรรมพื้นถิ่น อีกทั้งยังสนับสนุนการประยุกต์ใช้ทุนทางวัฒนธรรมในงานออกแบบร่วมสมัย และการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงสร้างสรรค์

5.2 งานวิจัยนี้มีส่วนช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา ส่งเสริมการสร้างผลงานเครื่องประดับที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ และรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในอนาคต

6. ผลการวิจัย

6.1 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาเอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออกในจังหวัดเชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออกทั้ง 4 จังหวัด ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกแบบเฉพาะจังหวัดละ 5 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มโบราณสถานที่เป็นตัวแทนจังหวัดละ 3 แห่ง จากนั้นนำโบราณสถานที่ได้รับคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญมากที่สุดมาวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลาย ผลการคัดเลือกพบว่า 1) จังหวัดเชียงราย คือ วัดพระธาตุดอยตุง 2) จังหวัดพะเยา คือ วัดศรีโคมคำ 3) จังหวัดแพร่ คือ วัดพระธาตุช่อแฮ และ 4) จังหวัดน่าน คือ วัดพระธาตุแช่แห้ง

จังหวัดเชียงราย คือ วัดพระธาตุดอยตุง ลักษณะลวดลายที่พบ ได้แก่ ลายกระหนกพรรณพฤกษาลายนักษัตร ลายพญานาค พระราหู ฤๅษี และภาพพระพุทธรูป ลายกระหนกมีลักษณะขมวดหัวโค้งมนคล้ายใบไม้ ผสมกับลายเครือเถาที่แข็งแรงบิดลัดจากธรรมชาติ เช่น ดอกบัว ดอกโบตั๋น และใบไม้ ซึ่งประดับอยู่ทั่วบริเวณหน้าบัน เสา ประตู่ และบานหน้าต่าง นอกจากนี้ยังพบลายหม้อปูลงบนบริเวณเชิงเสาลวดลายทั้งหมดปรากฏผ่านงานปูนปั้นและไม้แกะสลักอย่างประณีต

จังหวัดพะเยา คือ วัดศรีโคมคำ ลักษณะลวดลายที่พบ ได้แก่ ลายพรรณพฤกษา ลายกระหนก ลายเครือเถา และลายสัตว์ในวรรณคดี เช่น ครุฑและพญานาค ลายกระหนกมีหัวขมวดปลายแหลมและรอยหยักลึก ส่วนลายพรรณพฤกษาเป็นเครือเถาช่อดอกไม้ ทั้งดอกบัว ดอกโบตั๋น และใบไม้ที่ใบกว้างคล้ายธรรมชาติ นอกจากนี้ยังมีลายหม้อปูลงในรูปภาชนะใส่ดอกบัว ประดับอยู่บริเวณประตูโบสถ์

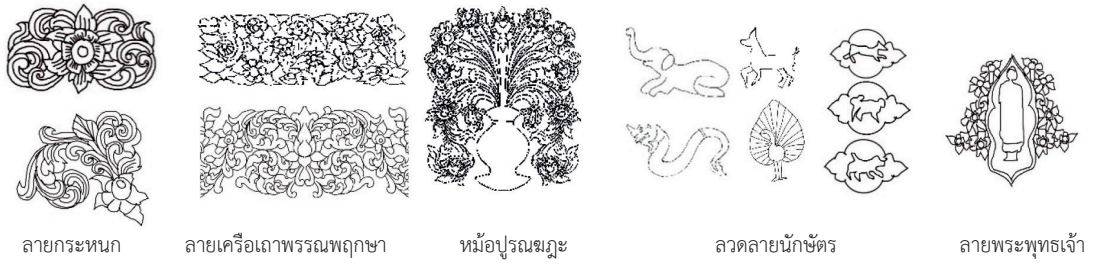
จังหวัดแพร่ คือ วัดพระธาตุช่อแฮ ลักษณะลวดลายที่พบ ได้แก่ ลายกระหนกรูปวงโค้งมีรอยหยักและปลายยอดแหลม ลายพรรณพฤกษาที่คลี่คลายจากธรรมชาติ เครือเถาดอกโบตั๋น ลายสัตว์ เทวดา และพระพุทธรูป ลวดลายเหล่านี้ปรากฏในงานปูนปั้นและแกะสลักไม้บริเวณวิหารโขงแก้ว หน้าบัน บานประตู หน้าต่าง เสา และผนังอุโบสถ ตกแต่งร่วมกับกระจกสีและลายรดน้ำปิดทอง ลวดลายเทวดาพบทั้งภายนอกและภายในอุโบสถ โดยอยู่ในอิริยาบถพนมมือ

จังหวัดน่าน คือ วัดพระธาตุแช่แห้ง ลักษณะลวดลายที่พบ ได้แก่ ลายกระหนกพลิ้วไหว ลายพรรณพฤกษา ลายประจำยาม ลายสัตว์ในวรรณคดี และลายเครือเถาช่อดอกไม้ เช่น ดอกบัว ดอกโบตั๋น และลายช่อทรงพุ่ม ใบไม้มีลักษณะหยักลึกคล้ายธรรมชาติ ลายพญานาคปูนปั้นบริเวณหน้าบันอุโบสถเป็นลวดลายที่โดดเด่นที่สุด แสดงให้เห็นฝีมือของสกุลช่างน่านที่มีความประณีตและเอกลักษณ์เฉพาะ

6.2 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายโบราณสถานกลุ่มล้านนาตะวันออก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์สรุปตามหลักเกณฑ์ของ เกียรติคุณ สุรพล คำรันทกุล (2564) ดังนี้

6.2.1 วิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออก วัดพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย
วัดพระธาตุดอยตุงตั้งอยู่บริเวณส่วนที่เรียกว่าหน้าอกของดอยนางนอน ตำบลห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1) ลักษณะโครงสร้างและองค์ประกอบของลวดลาย องค์ประกอบของลวดลายวัดพระธาตุดอยตุงมีลักษณะแบบสมมาตร จัดลวดลายตกแต่งนอกจากกึ่งกลาง เช่น หน้าบัน ชุ่มประตู หน้าต่าง เป็นต้น จุดเด่นอยู่ที่การนำลวดลายสัตว์มาเป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบ แต่ยังคงความเป็นเอกภาพ ส่วนใหญ่จะเป็นลายปิดอยู่ในกรอบ ทั้งรูปทรงโค้งอิสระและรูปทรงสี่เหลี่ยม แต่สามารถแตกลวดลายได้เต็มพื้นที่ ทั้งแบบต่อเนื่องหน้ากระดานและในกรอบเรขาคณิต มีการจัดวางลวดลายแน่นเต็มพื้นที่

ภาพที่ 1 ภาพตัวอย่างลายเส้นลวดลายจากวัดพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย
(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

2) อิทธิพลความหมายเชิงสัญลักษณ์และความเชื่อ เป็นพระธาตุประจำปีกุน ซึ่งในคติล้านนา “กุน” สัญลักษณ์ คือ ช้าง ต่อมาครูบาศรีวิชัยได้บูรณะตามแบบศิลปะล้านนา มีการนำเสนอภาพอดีตพระพุทธเจ้าผสมผสานคติความเชื่อและงานพุทธศิลป์ทั้งวัฒนธรรมขอม พุกาม และสุโขทัย ลายหม้อดอกเป็นลวดลายโบราณที่มีต้นกำเนิดมาจากอินเดีย เชื่อว่าจะช่วยให้ผู้เป็นเจ้าของประสบผลสำเร็จ ส่วนลวดลายสัตว์ที่เด่น คือ “กูดุข” ตามคติล้านนาหมายถึงช้าง และภาพสัตว์ที่ปรากฏหลากหลายชนิดแสดงถึงอิทธิพลจากหลายแห่ง เช่น ศิลปะจีน พม่า และอยุธยา รวมถึงความเชื่อของพื้นถิ่นด้วย

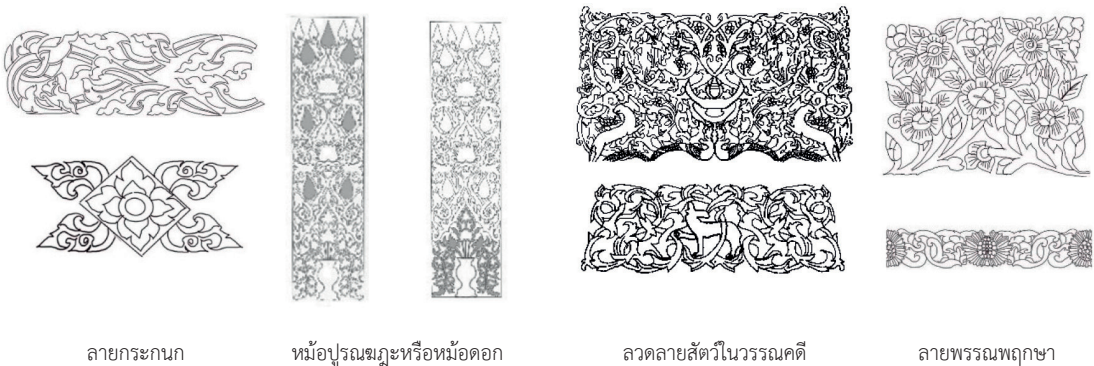

ภาพที่ 2 ภาพตัวอย่างลายเส้นลวดลายจากวัดพระธาตุดอยตุง จังหวัดเชียงราย
(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

6.2.2 วิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออก วัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “วัดทุ่งเอียง” หรือ “วัดพระเจ้าตนหลวง” ตั้งอยู่ใกล้กับกว๊านพะเยา ทะเลสาบน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ

1) ลักษณะโครงสร้างและองค์ประกอบของลวดลาย ลวดลายพรรณพฤกษาส่วนใหญ่

มีลักษณะโครงสร้างอยู่ในกรอบรูปทรงเรขาคณิต และมีความสมมาตรอย่างชัดเจน ลายเครือเถาที่มีอิสระของการวางลายบนพื้นที่ของสถาปัตยกรรม สามารถสร้างสรรค์ลวดลายให้พอดีกับพื้นที่ แต่ยังคงความเป็นเอกภาพ ลวดลายค่อนข้างดูมีอิสระและจัดเรียงลวดลายจากกึ่งกลางแตกแขนงออกไปตามพื้นที่รูปทรงเรขาคณิต เช่น หน้าบัน ผนัง เสา วิหาร เป็นต้น ส่วนลายเชิงเสาวิหารเป็นการวางลายแบบต่อเนื่องเป็นแนวยาว รายละเอียดลวดลายค่อนข้างชัดเจน

ภาพที่ 3 ภาพตัวอย่างลายเส้นลวดลายจากวัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา

(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

2) อิทธิพลความหมายเชิงสัญลักษณ์และความเชื่อ ลวดลายพรรณพฤกษามีลักษณะ

ล้านนาผสมผสานกับศิลปะภาคกลาง มีความเชื่อว่า ลายดอกไม้ เช่น ดอกบัว เป็นส่วนประกอบสำคัญ ถือเป็นดอกไม้ทิพย์ เครื่องหมายของความบริสุทธิ์และความสมบูรณ์ ส่วนดอกโบตั๋นเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะล้านนาที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะจีน ลวดลายหม้อปुरुณฆฏะเชื่อว่าจะช่วยให้ผู้เป็นเจ้าของประสบผลสำเร็จและบันดาลทรัพย์สิน แสดงถึงสัญลักษณ์แห่งชีวิตและการสร้างสรรค์ เป็นคติร่วมเย็น ความสมบูรณ์พูนสุข ลวดลายนี้มีต้นกำเนิดจากประเทศอินเดีย ส่วนภาพสัตว์ที่ปรากฏเป็นไปตามความเชื่อของท้องถิ่น โดยเฉพาะ “ครุฑ” ซึ่งเป็นพญาแห่งนกทั้งมวล และเป็นพาหนะของพระนารายณ์ มาจากคติความเชื่อของอินเดียที่ถือว่าเป็นสัญลักษณ์แทนพระมหากษัตริย์

ลายหน้าบันวิหารพรรณพุกษาแบบสมมาตร

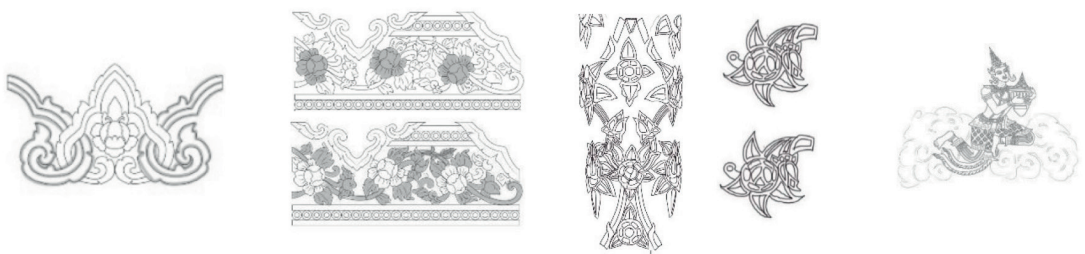
หน้าบันอุโบสถวัดลายปิดในรูปทรงเรขาคณิต

การซ้ำลายรดน้ำปิดทองเชิงเสาวิหาร

ภาพที่ 4 ภาพตัวอย่างลายเส้นลวดลายจากวัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา
(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

6.2.3 วิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออก วัดพระธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่
เป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองแพร่มาแต่โบราณ

1) ลักษณะโครงสร้างและองค์ประกอบของลวดลาย ลวดลายของวัดพระธาตุช่อแฮ มีทั้งลายปิดและลายเปิด ลายเปิดตกแต่งแขนงออกแบบสมมาตรซ้ายขวา มีน้ำหนักลายเท่ากัน ส่วนลายปิดจะ ล้อมรอบด้วยเส้นเรขาคณิต ลวดลายสามารถตกแต่งแขนงได้เต็มพื้นที่ เป็นลวดลายที่มีความสมดุลและเอกภาพ เดียวกัน อีกทั้งมีการนำลายมาจัดวางซ้ำกัน ทำให้เกิดจังหวะและพื้นที่ว่างสลับกันต่อเนื่องทั่วผนังอุโบสถ

กระหนกปูนปั้นวิหารโขงแก้ว

เครื่องลายปูนปั้นวิหารโขงแก้ว

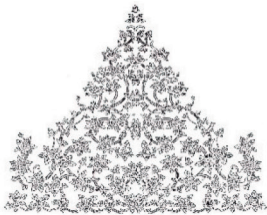
ลายดอกไม้และใบไม้เสาผนังอุโบสถ

ลายเทวดาผนังอุโบสถ

ภาพที่ 5 ภาพตัวอย่างลายเส้นลวดลายจากวัดพระธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่
(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

2) อิทธิพลความหมายเชิงสัญลักษณ์และความเชื่อ พระธาตุช่อแฮเป็นพระธาตุประจำปี

ชาล ลวดลายวัดพระธาตุช่อแฮโดดเด่นที่ลายเครือเถาดอกโบตั๋น ซึ่งได้รับอิทธิพลความเชื่อจากศิลปะจีน ถือเป็นดอกไม้มงคล ประจำฤดูใบไม้ผลิ เป็นสัญลักษณ์ของความสวยงาม ความเด่น และความมั่งคั่ง นอกจากนี้ ลวดลายทေးที่ปรากฏสื่อถึงการชุมนุม แสดงถึงการสักการะพุทธศาสนา ซึ่งเป็นอิทธิพลจากศิลปะรัตนโกสินทร์ เป็นแบบแผนใหม่ที่เพิ่งปรากฏขึ้นในศิลปะล้านนา

ลวดลายแบบสมมาตรลายเปิดหน้าซุ้มประตูโบสถ์

หน้าบันอุโบสถลายปิดแบบสมมาตร

การขั้ลายดอกลอยปูนปั้นผนัง

ภาพที่ 6 ภาพตัวอย่างลายเส้นลวดลายจากวัดพระธาตุช่อแฮ จังหวัดแพร่

(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

6.2.4 วิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออก วัดพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดน่าน

พระธาตุคู่บ้านคู่เมืองของชาวน่าน

1) ลักษณะโครงสร้างและองค์ประกอบของลวดลาย ลวดลายมีทั้งแบบปิดและแบบเปิด

ลายปิดอยู่ในรูปทรงอิสระ และลายเปิดสามารถต่อเนื่องไปได้เรื่อย ๆ โดยเป็นโครงสร้างลวดลายพรรณพฤกษา แบบอิสระที่แตกแขนงไปตามพื้นที่ของสถาปัตยกรรม ลายเครือเถามีต้นแบบจากธรรมชาติ เน้นองค์ประกอบ ด้วยก้าน ใบ และดอก ส่วนลวดลายที่มีความสมมาตรใช้กับหน้าบันหรือหน้ากระดาน ลายปิดที่มีกรอบเรขาคณิต เช่น รูปสี่เหลี่ยมหรือแปดเหลี่ยม ภายในประกอบด้วยลายดอกไม้และใบไม้เรียงซ้ำกันต่อเนื่องทั่วเสาอุโบสถ ลวดลายบริเวณเชิงเสามีลักษณะเส้นคดโค้งอิสระ และแถวลายเรขาคณิตที่มีการผสมผสานระหว่างลายกระหนกและพรรณพฤกษา

ภาพที่ 7 ภาพตัวอย่างลายเส้นลวดลายจากวัดพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดน่าน
(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

2) อิทธิพลความหมายเชิงสัญลักษณ์และความเชื่อ พระธาตุแช่แห้งเป็นพระธาตุประจำปีเถาะ ลวดลายที่โดดเด่นที่สุดของสกุลช่างน่านคือ “ลายปูนปั้นพญานาค” บริเวณหน้าบันประตูอุโบสถ ซึ่งเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เชื่อว่าเป็นผู้ปกป้องพระพุทธเจ้าให้พ้นจากลมและฝน และคุ้มครองศาสนสถาน จึงนิยมสร้างลวดลายพญานาคไว้ที่หน้าบันประตูหรือบันไดทางเข้าวัด ส่วนลวดลายพรรณพฤกษาเชื่อว่ามีอิทธิพลจากศิลปะवादด้วยขามของจีน

ลายพญานาคหน้าบันประตูอุโบสถแบบสมมาตร

ลายเชิงเสาพรรณพฤกษาในรูปทรงเรขาคณิต

ภาพที่ 8 ภาพตัวอย่างลายเส้นลวดลายจากวัดพระธาตุแช่แห้ง จังหวัดน่าน
(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

6.3 จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการสร้างสรรค์เครื่องประดับจากเอกลักษณ์ลวดลายล้านนา ตะวันออก และผลการบูรณาการเอกลักษณ์ลวดลายสู่การออกแบบเครื่องประดับในชั้นเรียน การสร้างสรรค์เครื่องประดับจากลวดลายล้านนาตะวันออก นักศึกษาทั้ง 4 กลุ่มออกแบบกลุ่มละ 3 แบบร่าง ชุดละ 2 ชิ้น รวมทั้งหมด 12 แบบ ผ่าน 3 ขั้นตอน คือ 1) การร่างแบบเบื้องต้น 2) การปรับแบบตามข้อเสนอแนะของผู้วิจัย และ 3) การจัดทำแบบร่างสุดท้ายเพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ ผลงานทั้งหมดสะท้อนอัตลักษณ์ล้านนา ตะวันออกควบคู่กับความร่วมสมัยตามแนวคิด “หลังสมัยใหม่” (Postmodernism)

การบูรณาการเอกลักษณ์ลวดลายสู่การออกแบบเครื่องประดับในรายวิชาพื้นฐานการออกแบบเครื่องประดับ ใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงโครงการ (Project-Based Learning) โดยให้นักศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสร้างผังมโนทัศน์ และพัฒนาแบบร่างภายใต้เกณฑ์การออกแบบ ดังนี้ 1) ผลงานต้องสะท้อนเอกลักษณ์ลวดลายจากโบราณสถานของแต่ละจังหวัด หรือนำเสนอเรื่องราวผ่านสัญลักษณ์ลวดลายที่ชัดเจน และ 2) ต้องแสดงแนวคิด “หลังสมัยใหม่” เพื่อความร่วมมือ โดยเลือกใช้แนวคิดอย่างน้อยหนึ่งข้อจาก 4 เงื่อนไข ได้แก่ 2.1) Deconstruction คือ การแยกและเรียบเรียงลวดลายใหม่ 2.2) Blurring Boundaries คือ การผสมผสานวัฒนธรรมและลวดลายเก่า-ใหม่ 2.3) Re-presents and Re-evaluates Old Values คือ การตีความและสร้างคุณค่าใหม่จากของเดิม และ 2.4) Discontinuous คือ การดัดแปลงลวดลายให้แตกต่างอย่างไม่ต่อเนื่องจากต้นแบบ

แบบที่ 1 เชียงราย

แบบที่ 2 เชียงราย

แบบที่ 3 เชียงราย

ภาพที่ 9 แบบร่างเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ลวดลายจังหวัดเชียงราย

(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

แบบร่างที่ 1 ออกแบบจากลายพรรณพฤกษา โดยใช้ดอกบัวตูมและบานผสมกับลายกระหนก จัดองค์ประกอบแบบซ้ำ ใช้แนวคิด Deconstruction ในการแยกและเรียบเรียงโครงสร้างลวดลายใหม่

แบบร่างที่ 2 ได้รับแรงบันดาลใจจากลายพรรณพฤกษา ลายปูนปั้น และสถาปัตยกรรมวัด สะท้อนพุทธวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงราย โดยจัดองค์ประกอบลวดลายแบบสมมาตร ภายใต้แนวคิด Deconstruction

แบบร่างที่ 3 มีแนวคิดจากลายดอกโบตั๋น ผสมโครงสร้างวัด ประดับอัญมณีแทนสีของดอกไม้และสีประจำจังหวัด ใช้แนวคิด Re-presents and Re-evaluates Old Values มีองค์ประกอบแบบเอกภาพ และสมมาตร

ภาพที่ 10 แบบร่างเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ลวดลายจังหวัดพะเยา
(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

แบบร่างที่ 1 ออกแบบจากลายดอกโบตั๋น เชื่อมโยงเรื่องราว “กว๊านพะเยา” สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ และสัตว์น้ำจืด ใช้สัญลักษณ์แทนสายน้ำ และใช้วัสดุ “ผักตบชวา” ซึ่งเป็นวัสดุท้องถิ่น ภายใต้แนวคิด Blurring Boundaries ที่ผสมผสานวัฒนธรรมในรูปแบบสมมาตร

แบบร่างที่ 2 ตัดแปลงลายดอกโบตั๋น ดอกบัว ใบไม้ และเครือเถา สื่อถึง “กว๊านพะเยา” ในฐานะ ศูนย์กลางแห่งความอุดมสมบูรณ์ ใช้แนวคิด Deconstruction ในการแยกและเรียบเรียงลวดลายใหม่ ผสมผสานวัสดุพื้นถิ่น ได้แก่ หินทราย และโลหะเงินในองค์ประกอบของงาน

แบบร่างที่ 3 ตัดทอนลายเครือเถาผสมลายกระหนก ออกแบบสร้อยคอแบบสมมาตร เน้นใช้สัญลักษณ์ สีส้มแทน “กว๊านพะเยา” และคุณค่าความงาม ใช้แนวคิด Blurring Boundaries จัดองค์ประกอบใหม่ ให้ร่วมสมัย โดยออกแบบต่างหูให้สัมพันธ์กับสร้อยคอในเอกภาพเดียวกัน

แบบที่ 1 แพร่

แบบที่ 2 แพร่

แบบที่ 3 แพร่

ภาพที่ 11 แบบร่างเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ลวดลายจังหวัดแพร่
(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

แบบร่างที่ 1 ออกแบบจากลายดอกไม้ประดิษฐ์และพรรณพฤกษาปูนปั้น ผสมโครงสร้างสถาปัตยกรรม พร้อมแรงบันดาลใจจาก ลิลิตพระลอ และพลอยไพลินสีน้ำเงิน ใช้แนวคิด Discontinuous ตัดแปลงลวดลายเดิมให้ร่วมสมัยด้วยองค์ประกอบแบบอสมมาตรที่ยังคงเอกลักษณ์

แบบร่างที่ 2 ตัดทอนกลีบดอกโบตั๋นให้สั้นต่ำ คล้ายลวดลายปูนปั้นบนผนังโบสถ์ ใช้แนวคิด Re-presents and re-evaluates old values จัดองค์ประกอบแบบสมมาตร และซ้ำลวดลายให้เกิดจังหวะที่งดงาม

แบบร่างที่ 3 ออกแบบจากลายเครือเถาดอกโบตั๋น ตัดทอนจากลายกระหนก ผสานตำนานลิลิตพระลอ ใช้สัญลักษณ์แทนสีจังหวัด ออกแบบสร้อยคอแบบอสมมาตรแต่คงความสมดุล ต่างหูออกแบบแบบสมมาตร ตัวเรือนสีทองสื่อถึงความรุ่งเรืองของพุทธศิลป์ ภายใต้แนวคิด Re-presents and re-evaluates old values นำลวดลายเก่ามาตีความใหม่ให้เกิดคุณค่าอีกครั้ง

ภาพที่ 12 แบบร่างเครื่องประดับจากอัตลักษณ์ลวดลายจังหวัดน่าน
(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

แบบร่างที่ 1 ออกแบบจากลวดลายพรรณพฤกษา ใช้ความโค้งและพริ้วไหวของเครือเถาผสมกับลายกระหนก จัดองค์ประกอบแบบสมมาตร ใช้แนวคิด Deconstruction ตัดทอนโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม และเลือกใช้ؤلัณณณณณณ

แบบร่างที่ 2 ดัดแปลงลายกระหนกและพรรณพฤกษา โดยใช้ดอกโบตั๋นเป็นจุดเด่น ผสมลายกระหนก ใช้แนวคิด Deconstruction จัดองค์ประกอบแบบสมมาตร เลือกใช้อؤلัณณณณณณ และใช้โทนสีทองสื่อถึงการบูชาพุทธศาสนา

แบบร่างที่ 3 นำลวดลายพญานาคสกุลช่างน่านจากหน้าบ้านมาดัดแปลง ภายใต้แนวคิด Discontinuous ผสมกับลายพรรณพฤกษาและดอกบัวพันเกี่ยว จัดองค์ประกอบแบบสมมาตร โดยตัดทอนรูปแบบให้เรียบง่าย

6.3.1 สรุปผลการประเมินความเหมาะสมของแบบร่างเครื่องประดับ ดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตามเกณฑ์ที่กำหนด ผลการประเมินสรุปดังนี้

ตารางที่ 5 ผลการประเมินแบบร่างเครื่องประดับจังหวัดเชียงราย
(วิมลีน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

รายละเอียดการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.
1. รูปแบบเครื่องประดับมีความสวยงามและองค์ประกอบที่เหมาะสม	4.33	0.57
2. เครื่องประดับสามารถประยุกต์ใช้ลวดลายได้อย่างเหมาะสม	4.00	1.00
3. เครื่องประดับสามารถแสดงเอกลักษณ์ลวดลายทางโบราณสถานของจังหวัดเชียงรายได้	4.33	0.57
4. เครื่องประดับมีความสร้างสรรค์แปลกใหม่	4.00	0.00
5. เครื่องประดับตอบสนองกับแนวคิดการออกแบบและการบริโภคในยุคปัจจุบันได้	3.66	0.57
ค่าเฉลี่ยรวม	4.06	0.59

ตารางที่ 6 ผลการประเมินแบบร่างเครื่องประดับจังหวัดพะเยา
(วิมลีน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

รายละเอียดการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.
1. รูปแบบเครื่องประดับมีความสวยงามและองค์ประกอบที่เหมาะสม	4.33	0.57
2. เครื่องประดับสามารถประยุกต์ใช้ลวดลายได้อย่างเหมาะสม	4.00	0.00
3. เครื่องประดับสามารถแสดงเอกลักษณ์ลวดลายทางโบราณสถานของจังหวัดพะเยาได้	4.00	0.00
4. เครื่องประดับมีความสร้างสรรค์แปลกใหม่	4.00	0.00
5. เครื่องประดับตอบสนองกับแนวคิดการออกแบบและการบริโภคในยุคปัจจุบันได้	4.33	0.57
ค่าเฉลี่ยรวม	4.13	0.35

ตารางที่ 7 ผลการประเมินแบบร่างเครื่องประดับจังหวัดแพร่
(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

รายละเอียดการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.
1. รูปแบบเครื่องประดับมีความสวยงามและองค์ประกอบที่เหมาะสม	4.00	0.00
2. เครื่องประดับสามารถประยุกต์ใช้ลวดลายได้อย่างเหมาะสม	4.00	0.00
3. เครื่องประดับสามารถแสดงเอกลักษณ์ลวดลายทางโบราณสถานของจังหวัดแพร่ได้	4.33	0.57
4. เครื่องประดับมีความสร้างสรรค์แปลกใหม่	4.66	0.57
5. เครื่องประดับตอบสนองกับแนวคิดการออกแบบและการบริโภคในยุคปัจจุบันได้	4.33	0.57
ค่าเฉลี่ยรวม	4.26	0.45

ตารางที่ 8 ผลการประเมินแบบร่างเครื่องประดับจังหวัดน่าน
(วิมลสิน สันตจิต, ประเทศไทย, 2567)

รายละเอียดการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.
1. รูปแบบเครื่องประดับมีความสวยงามและองค์ประกอบที่เหมาะสม	4.00	1.00
2. เครื่องประดับสามารถประยุกต์ใช้ลวดลายได้อย่างเหมาะสม	4.33	0.57
3. เครื่องประดับสามารถแสดงเอกลักษณ์ลวดลายทางโบราณสถานของจังหวัดน่านได้	4.33	0.57
4. เครื่องประดับมีความสร้างสรรค์แปลกใหม่	3.66	0.57
5. เครื่องประดับตอบสนองกับแนวคิดการออกแบบและการบริโภคในยุคปัจจุบันได้	3.66	0.57
ค่าเฉลี่ยรวม	4.00	0.65

7. การสรุปผลและการอภิปรายผล

7.1 สรุปผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออกจากโบราณสถานตัวแทนของทั้ง 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา แพร่ และน่าน พบลักษณะสำคัญดังนี้

การศึกษาเอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออกของทั้ง 4 จังหวัดจากโบราณสถานตัวแทน พบว่าลักษณะลวดลายมีความคล้ายคลึงกัน โดยพบลวดลายพรรณพฤกษาที่ผสมผสานอยู่กับลายเครือเถา ลายกระหนก และลายสัตว์ในวรรณคดี ลวดลายดอกไม้ที่พบมากที่สุด คือ ดอกบัวและดอกโบตั๋น ซึ่งทั้งหมดมีพื้นฐานลวดลายมาจากรูปแบบในธรรมชาติ

ในการวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างและองค์ประกอบของลวดลาย พบว่าลวดลายส่วนใหญ่มีลักษณะโครงสร้างแบบสมมาตร ลวดลายตกแต่งแขนงซ้าย-ขวามีน้ำหนักเท่ากัน องค์ประกอบของลวดลายมีความสมดุล เป็นเอกภาพ และกลมกลืนกันได้ดี ลักษณะของลวดลายมักเป็นแบบ “ลายปิด” ล้อมรอบด้วยรูปทรงอิสระและรูปทรงเรขาคณิต โดยจัดเรียงลวดลายเต็มพื้นที่และต่อเนื่องกันไปตามพื้นผิวของสถาปัตยกรรม

ในส่วนของอิทธิพลความหมายเชิงสัญลักษณ์และความเชื่อ พบว่าลวดลายล้วนตั้งอยู่บนแนวคิดของพระพุทธศาสนา ผสานกับความเชื่อจากหลากหลายเชื้อชาติของแต่ละจังหวัด ซึ่งได้รับอิทธิพลจากศิลปะศรีวิชัย อูยธยา อินเดีย จีน พม่า ตลอดจนความเชื่อพื้นถิ่นของพื้นที่นั้น ๆ ด้วย

7.2 สรุปผลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบร่างเครื่องประดับจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 จังหวัด สรุปได้ คือ จังหวัดเชียงราย แบบร่างที่ 2 (ค่าเฉลี่ย = 4.06, SD = 0.59) อยู่ในระดับเหมาะสมมาก จังหวัดพะเยา แบบร่างที่ 3 (ค่าเฉลี่ย = 4.13, SD = 0.35) อยู่ในระดับเหมาะสมมาก จังหวัดแพร่ แบบร่างที่ 1 (ค่าเฉลี่ย = 4.26, SD = 0.45) อยู่ในระดับเหมาะสมมาก และจังหวัดน่าน แบบร่างที่ 1 (ค่าเฉลี่ย = 4.00, SD = 0.65) อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ผลการบูรณาการแสดงให้เห็นว่านักศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ การตีความความหมายเชิงสัญลักษณ์ของลวดลาย และความเข้าใจในกระบวนการออกแบบร่วมสมัยได้อย่างชัดเจน

ผลการประเมินความเหมาะสมของผลงานออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่าทุกกลุ่มมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม = 4.11, SD = 0.51) โดยมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลังการบูรณาการ พบว่า ค่าเฉลี่ยรวมก่อนการบูรณาการ = 3.39 (SD = 0.69) และค่าเฉลี่ยรวมหลังการบูรณาการ = 4.42 (SD = 0.44)

ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์และด้านการออกแบบเครื่องประดับ สามารถสะท้อนอัตลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออก ความงดงาม และความเป็นไปได้ในการผลิตจริงได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ นักศึกษายังแสดงทัศนคติในเชิงบวกต่อการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นฐานในการสร้างสรรค์ผลงาน และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์อื่น ๆ ต่อไปได้อีกด้วย

7.3 การอภิปรายผล ลวดลายที่พบจากการศึกษาโบราณสถานตัวแทนทั้งสี่จังหวัดมีความคล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะลวดลายพรรณพฤกษา ลายกระหนก และลายสัตว์ในวรรณคดี ซึ่งล้วนได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ สะท้อนอิทธิพลทางพุทธศาสนาและความเชื่อร่วมกันของภูมิภาคล้านนาตะวันออก สอดคล้องกับ นิติ สถาปitanนท์ (2559, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ที่ระบุว่า ลวดลายโบราณสถานล้านนามีรากฐานจากธรรมชาติและสัตว์ตามตำนาน

ขณะเดียวกัน อิทธิพลศิลปะจากศรีวิชัย อูรุธยา พม่า จีน และอินเดีย ได้หล่อหลอมให้เกิดความหลากหลายทางรูปแบบและการตีความเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ เสียรชยา อักษรดิษฐ์ (2562, น. 15-17) ที่กล่าวว่า ดินแดนล้านนามีความสัมพันธ์กับดินแดนใกล้เคียง อิทธิพลภายนอกที่เข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ส่งผลให้งานศิลปะของพื้นที่นี้มีรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะในด้านพุทธศิลป์ซึ่งได้ถูกประยุกต์ให้เข้ากับความเหมาะสมและความนิยมของท้องถิ่นได้อย่างลงตัว

ในส่วนของผลการออกแบบเครื่องประดับ พบว่าสามารถนำเอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออกมาประยุกต์เป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักศึกษาได้หยิบยกองค์ประกอบที่เห็นได้ชัดและเรื่องราวเฉพาะของแต่ละจังหวัดมาเป็นแรงบันดาลใจ อัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและงานศิลปกรรมเหล่านี้จึงถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์และสะท้อนภูมิหลังทางวัฒนธรรม

สอดคล้องกับ ภานุพงศ์ จงขานสิทธิ์ (2564, น. 308-329) ที่ระบุว่า อัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและงานศิลปกรรมนั้นสามารถนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบเครื่องประดับเชิงสร้างสรรค์ได้อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ล้านนาที่สามารถสะท้อนเรื่องราวผ่านรูปแบบเครื่องประดับได้อย่างมีคุณค่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ รัตนเรขา มีพร้อม (2560, น. 23-33) ที่ชี้ว่า แรงบันดาลใจในการออกแบบสามารถค้นหาได้จากทุกสิ่งที่อยู่รอบตัว การออกแบบที่น่าสนใจจึงอาจมีได้มากกว่าหนึ่งเรื่องราว และมีการเชื่อมโยงข้อมูลของแรงบันดาลใจเพื่อกำหนดแนวคิดในการออกแบบ ซึ่งช่วยให้เกิดความเป็นเอกภาพและสามารถสื่อสารผลงานไปสู่ผู้ชมได้อย่างตรงประเด็น

ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการบูรณาการการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษา ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจและสามารถออกแบบเครื่องประดับจากเอกลักษณ์ลวดลายล้านนาตะวันออกได้อย่างมีความหมาย แสดงถึงประสิทธิภาพของการเรียนรู้เชิงโครงการและการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง การเรียนรู้ผ่านการสร้างสรรค์ผลงานจริงช่วยส่งเสริมทั้งทักษะและความตระหนักรู้ด้านวัฒนธรรม

นอกจากนี้ นักศึกษายังแสดงทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นแนวทางในการออกแบบ ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จของกระบวนการบูรณาการองค์ความรู้เข้ากับการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 การวิเคราะห์ลวดลายอัตลักษณ์ล้านนาตะวันออกสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบเครื่องประดับจากทุนทางวัฒนธรรม หรือการประยุกต์ใช้ในผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ลวดลายผ้า บรรจุภัณฑ์ของที่ระลึก ฯลฯ

8.2 สามารถนำองค์ความรู้และแนวทางที่ได้จากงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ร่วมกับนักออกแบบผู้ประกอบการ และวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างสรรค์งานออกแบบจากทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย

9. รายการอ้างอิง

- เกียรติคุณ สุรพล ดำริห์กุล. (2564). *ลายคำล้านนา*. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.
- ชนกฤต ใจสุตา. (2564). *การออกแบบเครื่องประดับจากมรดกทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สaviga.
- เจียรชาย อักษรดิษฐ์. (2562). ลวดลายพื้นถิ่นงานพุทธศิลป์ล้านนา. *วารสารร่มพยอม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 21(2), 1-17.
- นิติ สถาปิตานนท์. (2559). *สถาปัตยกรรมล้านนา*. เชียงใหม่: ลิเซนน.
- พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ. (2557). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางในกลุ่มจังหวัดล้านนาตะวันออก. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 7(2), 1-15.
- พระมหาประยุทธ์ ปยุตโต, พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ, และวรกฤต เกื้อนช้าง. (2564). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในชั้นเรียน. *วารสารร้อยแก่นสารอคาเดมี*, 6(12), 329-341.
- ภาณุพงศ์ จงขานสิทธิ์. (2564). การออกแบบเครื่องประดับเชิงสร้างสรรค์: แรงบันดาลใจจากความสวยงามของอัตลักษณ์ล้านนา. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 13(1), 308-329.
- รัตนเรขา มีพร้อม. (2560). การออกแบบลวดลายมัดหมี่ไหมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นสินค้าแฟชั่น: กรณีศึกษาลวดลายผ้าโฮลเปราะห์. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 20(2), 23-33.